

FiComin lausunto siirtovelvoitteesta

Yleisradion julkisen palvelun tehtävää ja rahoitusta arvioiva parlamentaarinen työryhmä on pyytänyt FiComilta lausuntoa siirtovelvoitteesta. Tarkemmin lausuntoa on toivottu nimenomaisesti työryhmän Yleisradion rahoitusta, suhdetta kaupalliseen mediaan ja Yleisradio Oy:stä annetun lain muutostarpeita arvioivien sekä Yleisradion tehtäviä tarkkarajaistavien tehtävien näkökulmasta. FiCom kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää kunnioittavasti seuraavaa:

FiComin keskeiset viestit

- Vain Yleisradiota koskevat radio- sekä televisio-ohjelmistojen siirtovelvoitteet tulee kumota.
- Mikäli televisio-ohjelmistojen siirtovelvoitetta ei kumota, tulee SVPL 227 §:ää muuttaa siten, että se nimenomaisesti velvoittaa Yleisradion hankkimaan oikeudet ja maksamaan korvaukset kaikille tekijänoikeuslain mukaisille oikeudenhaltijoille myös siirtovelvoitteen alaisesta ohjelmistojen siirrosta. Nykyinen tilanne asettaa kaupalliset ja Yleisradion televisio-ohjelmistot eriarvoiseen asemaan.

Radio-ohjelmistojen siirtovelvoite

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain ja tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 21.2.-15.3.2024 ([lausuntopyynnön diaarinumero VN/1601/2024](#)). [Esitysluonnoksessa](#) on ehdotettu muutettavaksi sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia (917/2014, SVPL) siten, että lain 227 §:ssä säädetystä siirtovelvoitteesta poistettaisiin verkkopalvelua kaapelitelesioverkossa tarjoavan teleyrityksen sekä yhteisantennijärjestelmän ylläpitäjän velvoite siirtää Yleisradion julkisen palvelun radio-ohjelmistot verkoissaan.

FiCom on [lausunnossaan](#) kannattanut radio-ohjelmistojen siirtovelvoitteen poistamista, koska se estää järkevän taajuuksien käytön digitaalisen infrastruktuurin kehityksen kannalta olennaisen kaapelilaajakaistan tarpeisiin. Uusia kaapeliradio-ohjelmistojen siirtämiseen sopivia verkkolaitteita ei ole enää saatavilla, joten kaapeliradion siirtovelvoitetta jatkamalla operaattorit pakotettaisiin toimimaan vastoin sähköisen viestinnän palvelulain verkkoturvallisuussäädöksiä. Vanhentuvan teknologian ylläpitäminen myös heikentää operaattoreiden kykyä hallita kaapeliverkon kyberriskejä, mikä on erityinen haaste nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa. Teledirektiivin mukaisia edellytyksiä radio-ohjelmistojen siirtovelvoitteelle ei ole.

Televisio-ohjelmistojen siirtovelvoite

Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa, että Yleisradion televisio-ohjelmistojen koskeva siirtovelvoite säilytetään ennallaan, vaikka siirtovelvollisuudet eivät ole enää vuosien olleet kohtuullisia, oikeasuhteisia tai välttämättömiä selkeästi määritetyn yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Osalta kaupallisista kanavista poistettiin siirtovelvoite vuonna 2011 ja lopuiltakin vuonna 2017. Siirtovelvoitteen päättymisestä huolimatta näiden kanavien jakelu kaapeliverkoissa jatkui entiseen tapaan.

Yleisradion televisio-ohjelmistojen siirtovelvoitetta on viimeksi arvioitu hallituksen esityksessä 2010, vaikka markkina on viimeisten 14 vuoden aikana muuttunut valtavasti. Edellisen arvioinnin jälkeen tekijänoikeusjärjestö Kopiosto on nostanut markkinaoikeudessa kanteen Teliaa vastaan ja vaatinut edelleenlähetykskorvauksen maksamista mm. Yleisradion televisio-ohjelmistojen siirtovelvoitteen alaisesta kaapelijakelusta. Markkinaoikeus katsoi omassa ratkaisussaan MAO:285/19, että teleoperaattorin osalta kysymys on puhtaasti teknisestä välittämisestä, jolla ei ole tekijänoikeudellista merkitystä, ja josta ei tule aiheutua operaattorille korvausvelvollisuutta. Markkinaoikeuden ratkaisusta on valitettu korkeimpaan oikeuteen, joka pyysi ennakkoratkaisua Euroopan unionin tuomioistuimelta. Unionin tuomioistuin antoi 23.11.2023 asiassa C-201/22 ennakkoratkaisunsa, mutta se koski ainoastaan asiavaltuutta, eikä korkein oikeus ole vielä ratkaissut Kopioston valitusta markkinaoikeuden ratkaisusta.

Tekijänoikeuslain tulkinta siitä, mikä on alkuperäistä ja mikä edelleenlähettämistä, on siis epäselvä. Tekijänoikeuslakia uudistettaessa [eduskunta edellytti](#), että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslain toimivuutta ja vaikutuksia eri tahojen ja toimijoiden näkökulmista, ottaen huomioon määrittelytarpeet erityisesti alkuperäisen ja edelleenlähettämisen suhteen. Arvioinnissa mahdollisesti havaittuihin epäkohtiin tulee eduskunnan lausuman mukaan puuttua valmistelemalla tarvittavat lainsäädäntömuutokset EU-oikeuden ja kansallisen liikumavaran mahdollistamissa puitteissa. Valtioneuvosto tai opetus- ja kulttuuriministeriö eivät ole ryhtyneet toimiin selkeyttääkseen, onko vapaasti vastaanotettavien tv-ohjelmistojen kaapelijakelu alkuperäistä vai edelleenlähettämistä.

Mikäli *vapaasti vastaanotettavien tv-kanavien* kaapelijakelu katsottaisiin edelleenlähettämiseksi, tekijänoikeuslain 25 i §:n mukaan tekijällä on oikeus saada korvaus edelleenlähettämisestä, jollei edelleenlähettäjä näytä toteen, että korvaus on jo maksettu lähetysoikeuksien hankinnan yhteydessä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että Yleisradio voisi nykyisessä lainsäädäntökehyksessä jättää edelleenlähettämistä koskevat tekijänoikeuskorvaukset halutessaan maksamatta. Mikäli *yleisradiokanavien* jakelu kaapeliverkoissa katsottaisiin tekijänoikeudellisessa arvioinnissa lähettäjäyhtiön lukuun tehtävän alkuperäisen lähettämisen tai teknisen välittämisen sijaan edelleenlähettämiseksi, tulisivat tekijänoikeuskorvaukset teleyritysten maksettaviksi. Tämä ei ole teledirektiivin ja Suomen perusoikeusjärjestelmän mukaisesti kohtuullista tai oikeasuhteista, sillä teleyrityksiä on lainsäädännöllä kielletty perimästä korvausta Yleisradiolta tai kuluttajilta. Perusteena tälle on, että tekijänoikeuskorvauksia ei voida katsoa verkon ylläpitoon kuuluviksi maksuiksi. Tämä loukkaa teleyritysten omaisuudensuojaa ja on niin perusoikeuksien kuin teledirektiivin 114 artiklan valossa kohtuutonta. **Siirtovelvoitteella tavoiteltava päämäärä, sananvapauden toteuttaminen, ei edellytä, että teleyritykset velvoitettaisiin maksamaan tekijänoikeuskorvauksia Yleisradion tv-ohjelmistojen siirtämisestä kaapeliverkossa.**

Yleisradio tekee itse ratkaisunsa ohjelmiensa sisällöstä, tarjolla olevien kanavien lukumäärästä ja siitä, kuinka suurelle yleisölle niitä tarjotaan. Yleisradion sisältöjen hankinta rahoitetaan yleisradioverolla. Kaapelioperaattorit operoivat ohjelmien jakeluverkkoja, mutta niillä ei ole keinoja vaikuttaa siirtovelvoitteen nojalla jaeltavien ohjelmistojen sisältöön eikä määrään. Yleisradion lakisääteinen tehtävä on Yleisradiolain 7 §:n mukaisesti tuoda julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. On siis Yleisradion vastuulla huolehtia myös siitä, että se hankkii kaikki oikeudet kaikkiin jakeluteihin toteuttaakseen Yleisradiolain mukaista velvoitettaan. Näissä olosuhteissa on

välttämätöntä ja perustuslakivaliokunnan asiaa koskevien lausuntojen kanssa yhteensopivaa, että **Yleisradion tulee vastata oikeudenhaltijalle maksettavasta korvauksesta kaikkien niiden jakeluteiden osalta, joissa Yleisradion tv-kanavia on jaettava käyttäjille maksuttomasti. Yleisradiolain 7 §:ssä Yleisradiolle säädetty velvollisuus tuoda julkisen palvelun televisio-ohjelmisto jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin ei toteudu, mikäli Yleisradio ei vastaa tekijänoikeuskorvauksia myös kaapelikäyttäjien osalta.**

Erilaiset jakeluyritykset asetetaan eriarvoiseen asemaan sen mukaan, millä verkkoteknologialla ne tv-ohjelmistoja asiakkailleen tarjoavat tai minkälaisesta verkosta tv-ohjelmistoja vastaanottavat. Eriarvoinen asema koskee asunto-osakeyhtiölain nykysäännösten vuoksi teleyritysten ohella myös yhteisantennijärjestelmiä, joista ainakin isoimmat joutuisivat myös maksamaan tekijänoikeuskorvauksia. Ongelmalliseksi asian tekee myös se, että asunto-osakeyhtiölaki estää korvausten perimisen osakkailta yhtiövastikkeella.

Verkkoja tulee kohdella teknologianeutraalisti. Kaapelioperaattori perii kiinteistöiltä perusmaksua kaapeliverkkoon liittymisestä ja sen ylläpidosta, mutta vastaavia kustannuksia syntyy taloyhtiöille ja kuluttajille myös antennijärjestelmien hankinnasta ja kunnostuksesta. Joissakin taloyhtiöissä antennijärjestelmien huolto on sisällytetty vastikkeeseen ja on huoltoyhtiön vastuulla erillisen antenniurakoitsijan sijaan. Vallitsevan lainsäädännön perusteella kaapelitelevisio-operaattori voi vaatia käyttäjältä kohtuullisen maksun ainoastaan verkon ylläpidosta. Sen sijaan tv-ohjelmistot niihin liittyvine palveluineen on tarjottava käyttäjälle maksutta.

Siirtovelvoitteen uudelleentarkastelun yhteydessä ei ole tarvetta ottaa kantaa siirtovelvollisuuksien alaisen tv-ohjelmistojen siirron tekijänoikeudelliseen arviointiin, vaan ainoastaan toteuttaa teledirektiivin mukaiset vaatimukset siirtovelvollisuuksien kohtuullisuudesta ja oikeasuhtaisuudesta. Jos eduskunnan edellyttämässä, siirtovelvoitteesta erillisessä tekijänoikeuslain tarkastelussa siirtovelvoitteen alainen jakelu katsottaisiin edelleenlähettämiseksi, **tekijänoikeuskorvauksen vyöryttäminen kaapeliverkkoyrityksille olisi sekä kansallisen perusoikeusjärjestelmän että EU-oikeuden siirtovelvoitteen asettamien edellytysten kannalta kohtuutonta.** Tekijänoikeuslaki ei ota kantaa siihen, kenen edelleenlähetyskorvaukset tulisi maksaa, ja kaupallisten tv-kanavien kaapelijakelun osalta asiasta tyypillisesti sovitaan operaattorin ja tv-yhtiön kesken. Vaikka siirtovelvoitteen ala onkin supistunut, teleyritysten maksettavaksi voitaisiin tekijänoikeuskorvauksina vyöryttää merkittäviä summia. SVPL 227.4 § ja asunto-osakeyhtiölain vallitseva tulkinta estäisivät teleyrityksiä perimästä korvauksia loppukäyttäjiltä tai asunto-osakeyhtiöiltä. Tällainen tilanne olisi kaapeliverkkoja omistaville teleyrityksille kohtuuton.

Tekijänoikeuslain lähtökohtana on sopimusvapaus, ja siitä, kenen korvaukset tulee maksaa, on siirtovelvoitteen osalta säädettävä nimenomaan sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa. **Siirtovelvoitteella nimenomaisesti poistetaan sopimusvapaus, jolloin teleyrityksellä ei ole tosiasiallisesti mahdollisuutta neuvotella asiasta Yleisradion kanssa.**

Yleisradioveroa kerätään kaikilta kansalaisilta riippumatta siitä, seuraavatko he sisältöjä antenni- tai kaapeliverkossa tai jollakin muulla lähetystavalla, joten Yleisradion vastuu jakeluoikeuksien hankinnasta ja tekijänoikeuskorvausten maksamisesta ei voi rajautua vain antenniverkossa lähetyksiä seuraaviin

kansalaisiin. Lainsäädännöllä ei myöskään saa luoda sellaista tilannetta, jossa siirtovelvoitteesta muutenkin hyötyvä Yleisradio voisi pienentää omia kustannuksiaan siirtovelvoitteen alaisen jakelun osalta jättämällä jakeluoikeudet hankkimatta ja korvaukset maksamatta, jos siirtovelvoitteen piirissä oleva jakelu katsottaisiin edelleenlähettämiseksi. Vastuu siirtovelvollisuuteen liittyvistä tekijänoikeuskorvauksista kuuluu lähettäjäyhtiöille riippumatta siitä, onko tilanteessa tekijänoikeuslain valossa kysymys yhtiön lukuun tapahtuvasta teknisluotoisesta välittämisestä, edelleenlähettämisestä vai alkuperäisestä lähettämisestä.

Jotta televisio-ohjelmistojen siirtovelvoitteen ennallaan säilyttäminen olisi hyväksyttävissä, tulee siirtovelvoitetta koskevassa säännöksessä nimenomaisesti velvoittaa Yleisradio hankkimaan oikeudet ja maksamaan korvaukset kaikille tekijänoikeuslain mukaisille oikeudenhaltijoille myös siirtovelvoitteen alaisesta ohjelmistojen siirrosta. Tämä olisi mahdollista toteuttaa esimerkiksi lisäämällä SVPL 277 § seuraavanlainen uusi, kuudes momentti:

Yleisradio Oy:n on edellä 1 momentissa tarkoitetun siirtovelvoitteen sekä 5 momentissa tarkoitetun asunto-osakeyhtiön, kiinteistöosakeyhtiön tai muun niihin verrattavan yhteisantennijärjestelmän ylläpitäjän velvoitteen osalta huolehdittava tarvittavien tekijänoikeuslain mukaisten oikeuksien hankkimisesta sekä korvausten maksamisesta oikeudenhaltijoille.

Mikäli Suomi säilyttää nykyisen lainsäädäntönsä, joutuvat teleyritykset harkitsemaan Euroopan komissiolle tehtävää tutkintapyyntöä sen selvittämiseksi, rikkooko Suomi teledirektiivin 114 artiklaa. Mikäli televisio-ohjelmistojen siirtovelvoite jouduttaisiin tutkituttamaan komissiossa, nousisivat siirtovelvoitteen mukaiseen siirtoon perustuvien tekijänoikeuslain mukaisten korvausten lisäksi varmasti käsiteltäväksi myös televisio-ohjelmistojen siirtovelvoite ylipäätään sekä siihen liittyvät kustannuskysymykset laajemminkin.

Televisio-ohjelmistojen siirtovelvoite voidaan kuitenkin hyväksyä, mikäli siirtovelvoitetta koskevassa säännöksessä nimenomaisesti velvoitetaan Yleisradio hankkimaan oikeudet ja maksamaan korvaukset kaikille tekijänoikeuslain mukaisille oikeudenhaltijoille myös siirtovelvoitteen alaisesta ohjelmistojen siirrosta. Tällöin ei olisi tarvetta selvittää velvoitteen kohtuullisuutta ja oikeasuhtaisuutta laajemmin.